

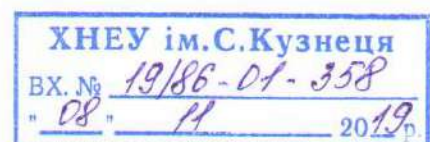
Спеціалізованій вченій раді
Д 64.055.01
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента
Дячкова Дмитра Володимировича на дисертаційну роботу
Щербак Аліни Михайлівни «Оцінювання інформаційних процесів
управління промисловим підприємством», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 –
економіка та управління підприємствами (за видами економічної
діяльності)**

1. Актуальність, мета і задачі дослідження

Складність завдань, що постають в умовах трансформаційної економіки перед промисловими підприємствами, постійне зростання проблем в сфері управління збільшує значення інформаційного фактора. Використання інформаційних систем для вирішення управлінських та підприємницьких завдань, стратегічного розвитку, підвищення ефективності адміністративної діяльності, обліку і контролю, планування й аналізу, реалізації у мережевому режимі різноманітних зв'язків підприємств з їх партнерами, клієнтами, владними структурами призвело до зростання інформаційних потреб, дало можливість не обмежувати інформаційні потоки та інформаційні процеси межами окремого підприємства. Водночас, інформаційне забезпечення діяльності підприємства залежить не тільки від наявності інформаційних ресурсів, а й від можливостей впровадження

інформаційних інновацій, впорядкування інформаційних потоків підприємства, від вирішення проблем його ефективної інформаційної взаємодії з суб'єктами ринку. До теперішнього часу особливостям оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством приділяється недостатня увага як у теоретичному, так і у практичному аспектах. Своєчасною стала необхідність подальшого вдосконалення принципів, форм і методів, розробки нових наукових підходів та практичних рекомендацій щодо оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством. Це обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи та її практичну значущість.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Щерак А.М. є співвиконавцем таких тем: «Управління інвестиційною, інноваційною та логістичною діяльністю підприємства» (номер державної реєстрації 0114U006413), де дисертантом уточнено визначення інформаційних процесів управління промисловим підприємством, досліджено кількісні та якісні характеристики використання інформаційного процесу управління на промисловому підприємстві; «Потенціал інноваційного розвитку традиційних секторів промисловості в контексті розвитку NBIC-технологій в Україні» (номер державної реєстрації 0114U005235), де автором розроблено методичний підхід до оцінювання інформаційних процесів управління традиційних секторів промисловості в контексті розвитку NBIC-технологій в Україні.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і пропозицій дисертації та їх достовірність.

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом дає право констатувати, що теоретичні, методичні та концептуальні аспекти, а також практичні рекомендації щодо оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством, є достовірними.

Достовірність результатів дослідження підтверджується також використаними методами дослідження, зокрема абстрактно-логічним методом, методами аналізу та синтезу, фінансово-економічним і статистичним аналізом, багатовимірним факторним аналізом, сценарним підходом та імітаційним моделюванням, методом експертних оцінок, методом кореляційно-регресійного аналізу та лінійного програмування, графічним методом.

Інформаційна база дослідження охоплює наукові доробки зарубіжних і вітчизняних учених, інтернет-джерела, аналітичні звіти, нормативно-правові акти, матеріали Державної служби статистики України, звітні дані промислових підприємств Харківської області.

Обґрунтованість наукових положень та висновків дисертації підтверджена їх оприлюдненням в наукових публікаціях. Практичне значення пропозицій, сформульованих у дисертаційній роботі, підтверджується довідками про впровадженням.

3. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі

Науковим результатом розглянутої проблеми є обґрунтування теоретичних, методологічних, концептуальних засад та розробка практичних рекомендацій щодо оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством.

Запропоновані в дисертації елементи наукової новизни розкривають мету завдання.

Так, автором запропоновано розширене та удосконалене визначення поняття «інформаційний процес управління», як сукупності взаємопов'язаних дій для забезпечення ефективного обміну інформацією між підрозділами, внутрішнім та зовнішнім середовищем підприємства, що сприяє підвищенню якості управління, зростанню результативності діяльності підприємства (с. 59, п. 1.2).

В роботі запропоновано сукупність показників оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством, яка враховує всі аспекти та параметри інформаційних процесів не тільки за якісними, а й за кількісними критеріями, містить складову результативності, що ґрунтується на економічних параметрах та дозволяє оцінити цілий комплекс індикаторів трудової, фінансової та виробничої сфер діяльності, що найповнішою мірою відображають стан підприємства (с. 76-85, п. 1.3).

Дисертантом праналізовано основні тенденції зміни фінансово-економічного стану машинобудівного комплексу України та Харківської області зокрема, які свідчать про наявність диспропорцій у розвитку галузевої структури, її невідповідність пріоритетам розвитку національної економіки. У машинобудівному комплексі спостерігається зниження інноваційної активності підприємств, що призводить до зниження результативності управління та швидкості реагування на зовнішні зміни і, як результат, витіснення вітчизняних виробників з відповідних ринків. (с. 88-101, п. 2.1).

Заслуговує на увагу удосконалений автором методичний підхід до оцінювання результативності інформаційних процесів управління промисловим підприємством, який, на відміну від існуючих, побудовано на результатах розрахунку інтегрального показника стану трудової, виробничої та фінансової сфер діяльності промислового підприємства на основі сценарного підходу, що дозволить реалізувати превентивну функцію управління, спрямовану на нейтралізацію негативного впливу дестабілізуючих чинників на різних етапах розвитку діяльності підприємства (с. 101-112, п. 2.2; с. 115-120, п. 2.3).

Важливе значення має розрахований інтегральний показник рівня забезпечення результативності інформаційного процесу управління промисловими підприємствами Харківської області, що надав можливість оцінити їх діяльність з усіх важливих сторін для підвищення його результативності. (с. 121-125, п.2.2).

Практичне значення має запропонований автором методичний підхід оцінювання результативності інформаційного процесу управління промисловим підприємством на основі моделювання когнітивних карт, які є графовими математичними моделями, призначеними для формалізації опису функціонування системи підприємства і виявлення причинно-наслідкових зв'язків між її елементами в результаті впливу на систему або зміни характеру зв'язків між її складовими (с. 129-131, п. 3.1).

Варто звернути увагу на елемент наукової новизни, який полягає в розробці методичних рекомендацій з формування набору сценаріїв розвитку діяльності промислового підприємства які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на коригуванні рівнів-орієнтирів значень показників виробничої, трудової та фінансової сфер діяльності промислового підприємства, дотримання яких дозволило розробити обґрунтований набір альтернативних стратегій розвитку діяльності промислового підприємства (с. 132-147, п. 3.1).

Значний інтерес становить методичний підхід визначення факторів забезпечення результативності інформаційного процесу управління промисловим підприємством, за рахунок вибору пріоритетних показників оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством залежно від сценарію розвитку його діяльності, що базується на основі методу головних компонент, який на відміну від простих методів факторного аналізу дозволяє виявити достатню та вичерпну кількість характерних факторів досліджуваного явища (с. 150-152, п. 3.2).

Особливої уваги заслуговує факторний аналіз ефективності формування інформаційного процесу управління промисловим підприємством за сценаріями економічного розвитку його діяльності. Так, за умови реалізації песимістичного та нейтрального сценаріїв розвиток діяльності підприємства можливий за рахунок підвищення ефективності використання засобів виробництва, таких як трудові ресурси та виробничі фонди. По мірі переходу від песимістичного до нейтрального сценарію зростає роль матеріальної складової ефективної системи управління –

розміру заробітної плати. За умови розвитку підприємства за оптимістичним сценарієм зростає пріоритетність фактору платоспроможності (с. 153-160, п. 3.2).

Особливу увагу варто звернути на розроблений методичний підхід до оцінювання результативності інформаційного процесу управління промисловим підприємством спрямований на визначення критичних рівнів показників, дотримання яких забезпечить підвищення результативності інформаційного процесу управління промисловим підприємством у разі послідовної реалізації його етапів. Реалізація запропонованого у роботі методичного підходу на основі визначення мінімальних значень показників дозволяє зробити перехід підприємства від песимістичного сценарію розвитку діяльності до нейтрального, від нейтрального – до оптимістичного, що надає можливість визначити цільові параметри розвитку підприємства залежно від поточного стану його діяльності (с. 168-170, п. 3.3).

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Одержані в роботі результати теоретично обґрунтовані, підтверджуються аналізом та узагальненням наукових доробок вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, фактичними й розрахунковими матеріалами та статистичними даними, апробацією та впровадженням. Висновки роботи є логічним наслідком проведених досліджень, ґрунтуються на широкій інформаційній базі наукового, нормативного і статистичного характеру.

Достовірність результатів забезпечується обґрунтованістю положень, сформульованих автором, застосуванням сукупності різних методів наукового пізнання, як загальнонаукових, так і спеціальних. Підтвердження достовірності результатів є також їх апробація на наукових і науково-практичних конференціях різних рівнів.

Науково-методологічні нароби Щербак А.М. доведено до рівня

практичних рекомендацій та використано в діяльності промислових підприємств.

Пропозиції автора стосовно методичного підходу до оцінювання інформаційних процесів управління підприємств впроваджено в діяльність ТОВ «Точні системи Ltd» (довідка № 23 від 29.11.2018 р.) та ПАТ «Турбоатом» (довідка № 279 від 24.10.2018 р.).

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у подальшому розвитку визначення поняття «інформаційний процес управління» та оцінювання результативності інформаційних процесів управління за рахунок вибору пріоритетних показників діяльності підприємства.

Практична цінність дисертаційної роботи полягає в тому, що результати дисертаційного дослідження було апробовано та рекомендовано в практичній діяльності господарюючих суб'єктів: ТОВ «Точні системи Ltd» (довідка № 23 від 29.11.2018 р.) та ПАТ «Турбоатом» (довідка № 279 від 24.10.2018 р.) де використано методичні положення щодо оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством та формування набору сценаріїв розвитку діяльності промислового підприємства.

5. Аналіз публікацій та повнота відображення наукових результатів в авторефераті. Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам.

За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, в тому числі, 6 публікації у наукових фахових у наукових фахових виданнях України, у тому числі 4 статті в наукових періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, та 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 9 тез доповідей у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 7 ум.-друк. арк., особисто автору належить 6,2 ум.-друк. арк. Отримані результати одержали в них достатньо повного висвітлення.

Положення дисертаційної роботи обговорені та пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях. Тематика конференцій відповідає напряму спеціальності. З наукових праць, які видані у співавторстві, у дисертації використано тільки ті ідеї, розрахунки і рекомендації, які є результатом особистого дослідження і становлять індивідуальний внесок автора.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертації. Його текст подано у відповідності до структури роботи і висвітлює отриману наукову новизну та практичну значущість. Текст автореферату не містить такої інформації, яка не розглянута в роботі.

Дисертаційна робота Щербак Аліни Михайлівни на тему «Оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством» відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та вимогам, які висуваються МОН України до кандидатських дисертацій та «Порядком присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 зі змінами та доповненнями. Текст дисертації викладено науковим стилем, професійною українською мовою.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

В цілому, результати дисертаційної роботи варто оцінити позитивно. Проте, до її змісту є певні зауваження і дискусійні питання:

1. Автор використовує поняття неінформаційних процедур для характеристики інформаційного процесу (с. 32; с. 39, рис. 1.2; с. 59, рис. 1.5), проте не дає чіткого пояснення, який зміст вкладає в зазначене поняття, а отже, не зрозумілим є і розподіл сукупності процедур інформаційного процесу на інформаційні та неінформаційні.

2. Узагальнену автором сукупність показників оцінювання інформаційного процесу управління промисловим підприємством (дисертація

– с. 77, рис.1.7; автореферат – с. 6, рис. 1) доцільно доповнити групою показників, як і б безпосередньо оцінювали рівень управління інформаційними процесами підприємства, наприклад, показник, який характеризує швидкість отримання інформації управлінським персоналом для прийняття ефективного управлінського рішення, показник, який характеризує рівень інформаційної ентропії управлінського персоналу тощо.

3. Дисертаційна робота мала б більшу практичну значущість, якщо б при проведенні аналізу та визначенні рекомендацій щодо удосконалення оцінювання результативності інформаційних процесів управління промисловим підприємством були використані дані промислових підприємств інших регіонів України, що б, в свою чергу, забезпечило вищий рівень масштабності та об'єктивності проведеного дослідження.

4. В роботі запропонована система показників оцінювання інформаційного процесу управління, які характеризують результативність діяльності основних підрозділів на підприємстві: виробничого, фінансового, відділу кадрів (с. 102-103). Робота б мала більшу практичну цінність, якщо б запропонована система включала групу показників, яка б надавала оцінку процесу управління промисловим підприємством.

5. В підрозділі 3.1 описаний механізм оцінювання результативності інформаційного процесу управління промисловим підприємством на основі сценарного підходу, водночас відсутня організаційна побудова зазначеного механізму та характеристика його елементів.

6. Відповідно до пропонованого методичного підходу формування набору сценаріїв для вибору результативного інформаційного процесу управління промисловим підприємством визначено критичні рівні показників, дотримання яких забезпечить підвищення результативності інформаційних процесів управління підприємством та передбачає управління не тільки поточним, а й перспективним станом підприємства (с. 160-170). Проте, розглянуті сценарії не містять рекомендацій щодо здійснення

конкретних дій для підвищення результативності діяльності промислового підприємства.

7. Наявні окремі стилістичні й орфографічні неточності.

Висловлені зауваження не знижують якості дисертаційної роботи, яку можна вважати цілком завершеною. Дискусійні питання, враховуючи актуальність обраної теми, можуть бути використані автором в процесі здійснення подальших наукових досліджень.

Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Щербак Аліни Михайлівни представляє собою завершене наукове дослідження, у якому розроблено теоретичні положення, методичні засади і практичні рекомендації щодо оцінювання результативності інформаційних процесів управління промисловим підприємством, який побудовано на результатах розрахунку інтегрального показника стану трудової, виробничої та фінансової сфер діяльності промислового підприємства на основі сценарного підходу, що дозволить реалізувати превентивну функцію управління, спрямовану на нейтралізацію негативного впливу дестабілізуючих чинників на різних етапах розвитку діяльності підприємства, що підтверджує внесок результатів дисертації у галузеву науку «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)», як складову частину економічної науки.

Дисертацію оформлено відповідно встановлених вимог, зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради Д 64.055.01 у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця.

Таким чином, дисертаційна робота Щербак Аліни Михайлівни на тему «Оцінювання інформаційних процесів управління промисловим підприємством» виконана на високому рівні та відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 зі змінами, а її автор, Щербак Аліна Михайлівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри менеджменту
Полтавської державної аграрної академії

Д. В. Дячков

